

Verlag van het ingevolge artikel 5, sub d., j° 2 Archiefbesluit 1995, gevoerde driehoeksoverleg tussen het ministerie van Algemene Zaken, van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Buitenlandse Zaken, van Defensie, van Economische Zaken, van Financiën, van Justitie, van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van Verkeer en Waterstaat en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de Stichting Cogis, de Stichting 1940-1945, de Stichting Pelita, de Stichting Het Gebaar, de Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma, de Stichting Joods Humanitair Fonds, de Stichting Administratie Indonesische Pensioenen, de Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid en het Nationaal Archief met betrekking tot de selectielijst, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995, van archiefbescheiden van de betrokken zorgdragers op het beleidsterrein oorlogsgetroffenen, over de periode vanaf 1945

Den Haag, oktober 2006
Samenstelling: dr. A.H. Poelwijk

INLEIDING

De voorliggende ontwerp-selectielijst is een selectielijst als bedoeld in artikel 2, lid 1 van het Archiefbesluit 1995 (Stb.1995/671). De lijst heeft de vorm van een Basisselectiedocument (BSD). Een BSD bestaat voor het grootste deel uit een lijst van handelingen. In een BSD wordt op grond van een aantal selectiecriteria aan elke handeling een waardering gegeven, die neerkomt op een selectiebeslissing met betrekking tot de bescheiden die de neerslag van de handeling vormen (B = te bewaren; V = te vernietigen).

Het BSD fungeert als nieuw selectie-instrument op het beleidsterrein oorlogsgetroffenen voor de periode vanaf 1945.

De volgende bestaande selectielijsten worden (gedeeltelijk) ingetrokken:

Voor de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties:

De "Lijst houdende opgave van voor vernietiging in aanmerking komende stukken in de archieven van het ministerie van Binnenlandse Zaken en in de archieven van de onder dat ministerie ressorterende commissies en ambtenaren, vastgesteld januari/maart 1961; aangevuld en gewijzigd juli/september 1967" voor wat betreft alle categorieën m.b.t. oorlogsgetroffenen

BELEIDSTERREIN

De doelstelling van de overheid op het beleidsterrein 'oorlogsgetroffenen' voor de periode tot het einde van de jaren '70 kan worden omschreven als 'het materieel ondersteunen van oorlogsgetroffenen' (financiële ondersteuning). Vanaf het einde van de jaren '70 wordt dit 'het materieel en immaterieel ondersteunen van oorlogsgetroffenen alsmede het bevorderen van de bewustwording van jongere generaties met betrekking tot de gevolgen van oorlog'.

De term 'oorlogsgetroffenen' is van toepassing op verschillende categorieën. Op basis van wet- en regelgeving is de volgende indeling te maken:

- verzetsdeelnemers en zeelieden, die slachtoffer zijn ingevolge hun eigen daad en houding;
- vervolgd, die slachtoffer zijn als gevolg van hun voor de bezetter niet welgevallige eigen hoedanigheid van ras, geloof etc.;
- algemene oorlogsslachtoffers, die slachtoffer zijn door uiterlijk oorlogsgeweld.

Anders gezegd: oorlogsgetroffenen zijn 'zij, die door of in verband met gebeurtenissen tijdens of ten gevolge van de Tweede Wereldoorlog schade aan hun gezondheid hebben opgelopen, alsmede hun nagelaten betrekkingen, jegens wie de overheid een bijzondere solidariteitsplicht voelt'. Oorlogsgetroffenen zijn met name Nederlandse staatsburgers en personen uit het voormalige Nederlands-Indië.

Personen die zich ten tijde van de Tweede Wereldoorlog vanuit Nederlands standpunt beschouwd 'onwaardig' hebben gedragen worden niet tot de 'oorlogsgetroffenen' gerekend.

REIKWIJDTE VAN DIT BSD

Dit BSD wordt thans ter vaststelling aangeboden voor de volgende actoren:

Actoren onder de zorg van de Minister van Algemene Zaken

- Minister van Algemene Zaken
- Comité Nationale Viering Bevrijding
- Nationaal Comité 4 en 5 mei
- Vakminister

Actoren onder de zorg van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

- Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Vakminister
- Minister onder wie Welzijn ressorteert tot 1952
- Gouverneur-generaal
- Directeur van Justitie
- Directeur van Financiën
- Plaatselijke commissies
- Hoofd van het gewestelijk bestuur

Actoren onder de zorg van de Minister van Buitenlandse Zaken

- Minister van Buitenlandse Zaken
- Vakminister

Actoren onder de zorg van de Minister van Defensie

- Minister van Defensie
- Vakminister

Actoren onder de zorg van de Minister van Economische Zaken

- Minister van Economische Zaken
- Vakminister

Actoren onder de zorg van de Minister van Financiën

- Minister van Financiën
- Vakminister
- Belastingdienst
- Begeleidingscommissie onderzoek financiële tegoeden WO-II in Nederland (Commissie Scholten)
- Commissie onderzoek Liro-archieven/ Commissie Kordes
- Commissie voor Overleg inzake effecten rechtsherstel
- Contactgroep Tegoeden Tweede Wereldoorlog – commissie Van Kemenade
- Belegging- en Garantiemaatschappij voor duplicaten en buitenlandse effecten NV/BV (BELGA)
- Commissie Duplicaten Effecten (CDE)
- Commissie Rechtsherstel Buitenlandse Effecten
- Waarborgfonds Rechtsherstel

Actoren onder de zorg van de Minister van Justitie

- Minister van Justitie
- Vakminister
- Raad voor het Rechtsherstel

Actoren onder de zorg van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

- Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- Vakminister

Actoren onder de zorg van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

- Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- Minister onder wie Kunst en Cultuur ressorteren

- Vakminister
- Adviescommissie Restitutieverzoeken Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog
- Bureau Herkomst Gezocht
- Commissie Ekkart

Actoren onder zorg van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

- Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Vakminister

Actoren onder de zorg van de Minister van Verkeer en Waterstaat

- Minister van Verkeer en Waterstaat
- Vakminister
- Beroepsinstantie ex art. 33 lid 3 Wet Buitengewoon Pensioen Zeelieden-oorlogsslachtoffers (WBPZ)

Actoren onder de zorg van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

- Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- Minister onder wie Welzijn ressorteert
- Minister onder wie Volksgezondheid ressorteert
- Minister onder wie Kunst en Cultuur ressorteren
- Vakminister
- Adviescollege besteding vierde tranche – adviescollege Deetman
- Adviescommissie Bijzondere voorzieningen dienst- en reserveplichtig personeel KNIL
- Adviescommissie Huyser
- Adviescommissie Jeugdvoorlichting WOII-heden
- Adviescommissie uitvoering wetten voor oorlogsgetroffenen
- Adviesgroep protocollering medische causaliteitsbeoordeling
- Begeleidingscommissie onderzoek naar de late problematiek van Indische jeugdige oorlogsgetroffenen
- Begeleidingscommissie onderzoek Indische naoorlogse generatie
- Begeleidingscommissie onderzoek Indische tegoeden WO-II in Nederland (Commissie Van Galen)
- Begeleidingscommissie uitvoering Wet uitkeringen vervolgingsslachtoffers (UWuv) 1940-1945
- Centrale Commissie/ Commissie Algemene Oorlogsongevallenregeling Indonesië (Commissie AOR)
- Commissie Indisch Verzet (CIV)
- Commissie Rechtsherstel Homoseksuelen Tweede Wereldoorlog
- Commissie van Advies
- Commissie van Advies inzake hulpverlening op grond van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945/ Adviescommissie Bijzondere Uitkeringen
- Commissie van Advies inzake Bijstand aan Vervolgden
- Commissie Van Namen
- Commissie voor de vereenvoudiging en coördinatie van de wetten voor oorlogsgetroffenen (Commissie Van Dijke)
- Coördinatiecommissie voor gerepatrieerden
- Interdepartementale werkgroep Van Namen (WRN)
- Landelijke Stuurgroep Netwerkontwikkeling
- Projectgroep behandeling oorlogs- en geweldsgetroffenen (PBOG)
- Technische Commissie Haalbaarheidsonderzoek Indische Tegoeden
- Werk- en Adviescollege immateriële hulpverlening aan oorlogsslachtoffers

Actoren onder de zorg van de Stichting Cogis

- Stichting Cogis
- Stichting ICODO

Actor onder de zorg van de Stichting Joods Humanitair Fonds

- Stichting Joods Humanitair Fonds

Actor onder de zorg van de Stichting 1940-1945

- Stichting 1940-1945

Actor onder zorg van de Stichting Pelita

- Stichting Pelita

Actor onder de zorg van de Stichting Het Gebaar

- Stichting Het Gebaar

Actor onder de zorg van de Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma

- Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma

Actor onder de zorg van de Stichting Administratie Indonesische Pensioenen (SAIP)

- Stichting Administratie Indonesische Pensioenen

Actoren onder de zorg van de Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid

- Stichting Maror-gelden Overheid
- Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid

TOTSTANDKOMING BSD

Het BSD is deels gebaseerd op het institutioneel onderzoek dat bij het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur door mw. drs. A. Fris werd verricht in de periode 1991-1992. Dit institutioneel onderzoek resulteerde in het PIVOT-rapport nr. 3, *Oorlog duurt een leven lang. Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake de oorlogsgetroffenen, 1945-1990* (Den Haag 1993).

Door mw. dr. E. Touwen-Bouwsma is voorafgaand aan het driehoeksoverleg een zogenoemde historisch-maatschappelijke analyse uitgevoerd in 2004. Op basis hiervan is in het eerste kwartaal van 2005 aanvullend onderzoek verricht naar de taken van de betrokken zorgdragers. De resultaten van dit onderzoek zijn opgenomen in het BSD

Het concept-BSD voor de verschillende zorgdragers kwam tot stand in 2004 en is sindsdien, n.a.v. het besprokene tijdens het driehoeksoverleg, aangepast en aangevuld.

DRIEHOEKSOVERLEG

Het driehoeksoverleg over de concept-selectielijst vond schriftelijk plaats tussen oktober 2004 en mei 2006.

Aan het driehoeksoverleg werd door de volgende personen deelgenomen:

namens het ministerie van Algemene Zaken

mr. L. van Poelgeest, Kabinet Minister-President, als beleidsdeskundige;

F. Vogelsang, hoofd Documentaire Informatievoorziening, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

mr. D.G. Specker, juridische adviseur, directie Constitutionele Zaken en Wetgeving, als beleidsdeskundige;

mr. P.J. Stolk, juridisch adviseur, directie Constitutionele Zaken en Wetgeving, als beleidsdeskundige;

J. Langezaal, directie Communicatie en Informatie, afdeling Documentdiensten, als archiefdeskundige;

mw. E. van Gent, directie Communicatie en Informatie, afdeling Documentdiensten, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Buitenlandse Zaken

mw. mr. D.M.E. Lessing-Sutherland, directie Juridische Zaken, als beleidsdeskundige;

mr. A. van Woudenberg, directie Juridische Zaken, als beleidsdeskundige;
H. Kabos, senior beleidsmedewerker directie Documentaire Informatievoorziening, als archiefdeskundige;
drs. J.J. Veerman, directeur directie Documentaire Informatievoorziening, als archiefdeskundige;
S. Buytendijk, directie Documentaire Informatievoorziening, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Defensie

J.W. Kok, secretaris van de directeur-generaal personeel en materieel, als beleidsdeskundige;
H.E.M. Mettes, institutioneel onderzoeker bij het centraal archiefdepot van het Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Economische Zaken

mw. mr. G.M. Kingma, directie Wetgeving en Juridische Zaken, als beleidsdeskundige;
mw. dr. C.L.M. Dohmen, directie Informatiemanagement en Automatisering, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Financiën

mr. J. Nieuwendijk, senior beleidsmedewerker team Juridische Zaken, directoraat-generaal Belastingdienst, als beleidsdeskundige;
drs. J.Chr. Donkhorst, beleidsmedewerker Belastingdienst/ CCP domein FIR, cluster Formeel Recht, als beleidsdeskundige;
mw. Ph. Van Santen, stafmedewerker team Proces- en Produktontwikkeling, Belastingdienst, als archiefdeskundige;
V. Prins, medewerker institutioneel onderzoek en archiefbewerking, afdeling Documentaire informatievoorziening, als archiefdeskundige.
mw. drs. C.D.J. Dekker, beleidsambtenaar, directie Bestuurlijke en Juridische Zaken, belast met WO II/Naoorlogs rechtsherstel, als beleidsdeskundige;
P.C.A. Lamboo, stafmedewerker Institutioneel Onderzoeker en Selectiebeleid, directie Bedrijfsvoering en Communicatie, eenheid Documentatie en Informatie, als archiefdeskundige;
M.J.M. Voermans, medewerker Institutioneel Onderzoek voor de Algemene Leiding en Centrale Directies, directie Bedrijfsvoering en Communicatie, eenheid Documentatie en Informatie, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Justitie

mr. L.J. Vogelaar, juridisch adviseur, directie Wetgeving, als beleidsdeskundige;
E.J. Steigenga, coördinator Justitiebreed archiefbeleid, directie Informatisering, als archiefdeskundige;
M. van Rijn, archiefonderzoeker van de hoofdafdeling Documentaire Informatievoorziening, directie Bedrijfsvoering & Ondersteuning Bestuursdepartement, als archiefdeskundige;
drs. G. Beks, adviseur Documentaire Informatievoorziening, directie Informatisering, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

dr. H.D. van Romburgh, senior beleidscoördinator directie Informatiebeleid en Facilitaire Zaken, als beleidsdeskundige;
mw. drs. A. Overbeeke, senior medewerker informatievoorziening, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

mw. drs. P.A.F. Kotterman, beleidsmedewerker directie Cultureel Erfgoed, als beleidsdeskundige;
J.N. 't Hoen, medewerker en archiefdeskundige, afdeling Informatiediensten, directie Informatisering, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

mr. H.J. Scholtens, senior juridisch medewerker, directie WBJA, als beleidsdeskundige;
C. Timmermans, audit medewerker, departementale Accountantsdienst, als beleidsdeskundige;
mr. J. Huge, senior coördinerend financieel economisch medewerker, directie FEZ, als beleidsdeskundige;

M. Zonneveld, junior adviseur institutioneel onderzoeker, afdeling Beleid en Advies DIV, als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Verkeer en Waterstaat

R.J. de Bruijn, senior beleidsmedewerker directoraat-generaal Transport en Luchtvaart, als beleidsdeskundige;

A.J. Peet, archivaris Nederlands Instituut voor Militaire Historie, als archiefdeskundige;

mw. E.R.R. Messagie, adviseur a.i., als archiefdeskundige.

namens het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

K. Bosch, Eenheid Oorlogsgetroffenen en Herinnering WOII (OHW), als beleidsdeskundige;

J.W. Noteboom, Eenheid Oorlogsgetroffenen en Herinnering WOII (OHW), als beleidsdeskundige;

J.R.H. Frolings, secretaris SAIP/CAOR, als beleids- en archiefdeskundige;

L.B. Humbert, Kennis- en informatiecentrum voor kennisontsluiting (KICK), als archiefdeskundige;

drs. R. van Abel, extern begeleider vaststellingstrajecten basiselectiedocumenten, als archiefdeskundige.

namens de Stichting Cogis

drs. J.M. van Run, locatiemanager, als beleids- en archiefdeskundige.

namens de Stichting Informatie- en Coördinatieorgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen (ICODO)

mw. F. Eggink, hoofd Bibliotheek, als beleids- en archiefdeskundige.

namens de Stichting Joods Humanitair Fonds

mw. drs. M. Leeuwin, directeur, als beleidsdeskundige;

drs. R.J. Wurms, penningmeester, als archiefdeskundige.

namens de Stichting 1940-1945

mw. M.J.C.F. Smits-Delfgouw, staffunctionaris afdeling Materiële Zorg, als beleids- en archiefdeskundige.

namens de Stichting Pelita

drs. P.R.M. Schreuder, afdeling Maatschappelijk werk en dienstverlening, als beleids- en archiefdeskundige.

namens de Stichting Het Gebaar

W. Mesman, projectdirecteur, als beleids- en archiefdeskundige.

namens de Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma

T.J.L.M. van der Heijden, als beleids- en archiefdeskundige.

namens de Stichting Administratie Indonesische Pensioenen

J.R.H. Frolings, secretaris, als beleids- en archiefdeskundige.

namens de Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid

drs. P. Joseph, bestuurslid Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid, als beleidsdeskundige;

P.C.A. Lamboo, stafmedewerker Institutioneel Onderzoek en Selectiebeleid, directie Bedrijfsvoering en Communicatie, eenheid Documentatie en Informatie, ministerie van Financiën, als archiefdeskundige;

M.J.M. Voermans, medewerker Institutioneel Onderzoek voor de Algemene Leiding en Centrale Directies, directie Bedrijfsvoering en Communicatie, eenheid Documentatie en Informatie, ministerie van Financiën, als archiefdeskundige;

drs. P.F. Spaans, adviseur Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid, als beleids- en archiefdeskundige.

als vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris:

dr. A.H. Poelwijk, medewerker Selectie en Acquisitie, Nationaal Archief

Voorts trad als adviseur van de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris op mw. dr. E. Touwen-Bouwsma, adjunct-directeur van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie en hoofd van de afdeling Informatie en documentatie, op voordracht van het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (ING).

Tijdens het driehoeksoverleg is de volgende procedure gevolgd:

De materiedeskundige, mw. dr. E. Touwen-Bouwsma, heeft op verzoek van de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris medewerking verleend aan het uitvoeren van een Historisch Maatschappelijke Analyse (HMA). Deze HMA is uitgevoerd door middel van een schriftelijke reactie op de door het Nationaal Archief opgestelde vragenlijst in het kader van een pilot tot welke is besloten in samenwerking met het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. De uitkomst van genoemde analyse heeft tot veranderingen geleid in het BSD als geheel (nl. het verlengen van de periode) en de voorgestelde waarderingen (m.n. met betrekking tot het doen van uitkeringen). Zie hierna onder "Consequenties HMA voor BSD" in het "Inhoudelijk verslag". De HMA is als bijlage bijgesloten bij dit verslag driehoeksoverleg.

Belangen ex artikel 2, sub b en c Archiefbesluit 1995

Tijdens het opstellen van het BSD en tijdens het gevoerde driehoeksoverleg is rekening gehouden met de in artikel 2, sub c van het Archiefbesluit 1995 genoemde waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het onder sub d. van hetzelfde besluit genoemde belang van de in de archiefbescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, voor recht- of bewijszoekenden en voor historisch onderzoek. Als uitgangspunt van het overleg gold de door de rijksarchiefdienst gehanteerde selectiedoelstelling, die inhoudt dat de belangrijkste bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring. Met het te bewaren materiaal moet het mogelijk zijn om een reconstructie te maken van de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid ten opzichte van haar omgeving, maar ook van de belangrijkste historisch-maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen, voor zo ver deze zijn te reconstrueren uit overheidsarchieven.

Om op basis van deze selectiedoelstelling tot een waardering van de handelingen te komen, worden zes selectiecriteria toegepast:

Selectiecriteria	
<i>Handelingen die gewaardeerd worden met B(ewaren)</i>	
Algemeen selectie criterium	Toelichting
<i>1. Handelingen die betrekking hebben op voorbereiding en bepaling van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan agendavorming, het analyseren van informatie, het formuleren van adviezen met het oog op toekomstig beleid, het ontwerpen van beleid of het plannen van dat beleid, alsmede het nemen van beslissingen over de inhoud van beleid en terugkoppeling van beleid. Dit omvat het kiezen en specificeren van de doeleinden en de instrumenten.
<i>2. Handelingen die betrekking hebben op evaluatie van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het beschrijven en beoordelen van de inhoud, het proces of de effecten van beleid. Hieruit worden niet per se consequenties getrokken zoals bij terugkoppeling van beleid.

Selectiecriteria	
3. <i>Handelingen die betrekking hebben op verantwoording van beleid op hoofdlijnen aan andere actoren</i>	Hieronder valt tevens het uitbrengen van verslag over beleid op hoofdlijnen aan andere actoren of ter publicatie.
4. <i>Handelingen die betrekking hebben op (her)inrichting van organisaties belast met beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het instellen, wijzigen of opheffen van organen, organisaties of onderdelen daarvan.
5. <i>Handelingen die bepalend zijn voor de wijze waarop beleidsuitvoering op hoofdlijnen plaatsvindt</i>	Onder beleidsuitvoering wordt verstaan het toepassen van instrumenten om de gekozen doeleinden te bereiken.
6. <i>Handelingen die betrekking hebben op beleidsuitvoering op hoofdlijnen en direct zijn gerelateerd aan of direct voortvloeien uit voor het Koninkrijk der Nederlanden bijzondere tijdsomstandigheden en incidenten</i>	Bijvoorbeeld in het geval de ministeriële verantwoordelijkheid is opgeheven en/of wanneer er sprake is van oorlogstoestand, staat van beleg of toepassing van noodwetgeving.

Belangen van de archiefbescheiden voor de overheidsorganen en de recht- en bewijszoekende burger

Bij de handelingen die zijn gewaardeerd voor vernietiging op termijn, is de termijn vastgesteld met het oog op het belang van de archiefbescheiden voor overheidsorganen en voor de recht- en bewijszoekende burger. De beoordeling en vaststelling van de maximale termijnen zijn geschied door de deskundigen van de betrokken zorgdragers. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris heeft zich ervan vergewist dat zij gezien hun inbreng en functie inderdaad kunnen gelden als deskundigen.

Belangen van de te bewaren archiefbescheiden voor het historisch onderzoek

In het driehoeksoverleg heeft de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris primair de belangen van het historisch onderzoek behartigd. Daarnaast hebben ook de overige deelnemers hun gedachten laten gaan over de vraag op welke wijze het belang van de bescheiden voor later historisch onderzoek in de selectielijst tot uiting zou moeten worden gebracht. Door de deelnemers aan het driehoeksoverleg is ook de mening gevraagd van mw. dr. E. Touwen-Bouwsma, historica en materiedeskundige op het gebied van oorlogsgetroffenen.

Ingevolge artikel 5, onder e, van het Archiefbesluit 1995 kan neerslag van bepaalde, als te vernietigen gewaardeerde handelingen betreffende personen en/of gebeurtenissen van bijzonder cultureel of maatschappelijk belang, van vernietiging worden uitgezonderd.

INHOUDELIJK VERSLAG

ALGEMEEN

Consequenties van HMA voor het BSD

Periodisering

Aanvankelijk beperkte de periode waarop het BSD betrekking had zich (net als het RIO) tot 1990. Uit de HMA kwam duidelijk naar voren dat een aantal belangrijke ontwikkelingen op het beleidsterrein Oorlogsgetroffenen zich in het recente verleden heeft afgespeeld (bijv. de affaire met de Liro-

archieven en de gevolgen daarvan). Dit betreft de periode na de einddatum van het institutioneel onderzoek dat aan het BSD ten grondslag ligt. Op aanraden van de vertegenwoordiger van het Nationaal Archief is in overleg met het ministerie van VWS afgesproken om de periode waarop het BSD betrekking heeft uit te breiden tot 2004. Het aanvullend institutioneel onderzoek is grotendeels gebaseerd op de door mevrouw Touwen uitgevoerde HMA.

Door de vertegenwoordiger van het ministerie van VWS zijn, in overleg met de betrokken actoren en zorgdragers, aanvullende handelingen geformuleerd voor de periode 1990-2004.

Handelingen m.b.t. (het beslissen over) de toekenning van uitkeringen, pensioenen en/of voorzieningen

De HMA heeft eveneens directe consequenties gehad voor de waardering van de handelingen die betrekking hebben op (het beslissen over) de toekenning van uitkeringen, pensioenen en/of voorzieningen.

Deze handelingen waren in het concept-BSD alle gewaardeerd met "V, 10 jaar". De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief stelt dat het onderzoek naar de individuele geschiedenis van de betreffende persoon tijdens de Tweede Wereldoorlog, waarop de beslissing om een uitkering toe te kennen wordt gebaseerd deel uitmaakt van de neerslag van deze handelingen. Hij is daarom van mening dat deze neerslag van groot cultuur-historisch belang is en derhalve voor blijvende bewaring aangemerkt dient te worden. Het blijvend bewaren van de neerslag van deze handelingen sluit aan bij de conclusies van de HMA, waarin het belang van de organisaties die beslissen over de uitkeringen aan verschillende categorieën oorlogsgetroffenen wordt benadrukt.

Archiefwettelijke status van actoren op het beleidsterrein

De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief vroeg zich af of wel voor alle niet-ministeriële actoren, die onder de werking van de *Archiefwet* 1995 vallen, handelingen in het concept-BSD zijn opgenomen. Het gaat hierbij om ZBO's en organen die (een) wettelijke taak(en) uitvoeren waarbij sprake is van openbaar gezag, zoals ook genoemd in de HMA.

Door het ministerie van VWS zijn niet opgenomen actoren en zorgdragers alsnog benaderd en er zijn zo nodig handelingen voor hen geformuleerd.

OPMERKINGEN PER HANDELING

Handeling 28 *Het herzien van het bij de verrekening van inkomsten uit eigen vermogen vrij te stellen bedrag voor een pensioengerechtigde ingevolge de WBP 1940-1945 alsmede de WBPZ*

Op voorstel van het Nationaal Archief wordt de waardering van deze handeling gewijzigd tot "V, 10 jaar", aangezien het hier niet gaat om hoofdlijnen van het handelen van de overheid.

Handeling 44 *Het instellen van beroep bij de Centrale Raad van Beroep tegen een door de Buitengewone Pensioenraad ingevolgde de Wlv genomen besluit, het bepalen van een schorsende werking van dit beroep en het verzoeken aan de CRvB een door de BPR op grond van onjuist gebleken feiten genomen besluit in het nadeel van betrokkene te herzien*

De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief kan zich indenken dat er tot de neerslag van deze handeling belangrijke (categorieën) uitzonderingsgevallen behoren, en stelt daarom een B-waardering voor. Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Handeling 53 *Het in beroep beslissen omtrent een door het uitvoerend orgaan of door de Directeur van de Dienst voor Maatschappelijke Zorg van het Ministerie van Binnenlandse Zaken genomen beslissing*

Het Nationaal Archief is van mening dat het hier om een vrij zwaar middel gaat, dat niet tot het routinematige handelen gerekend kan worden. De overige deelnemers zijn het hiermee eens. Besloten wordt om de waardering van de handeling te wijzigen tot B5.

Handeling 91 *Het instellen van een onderzoek naar de effectiviteit van de Tijdelijke vergoedingsregeling psychotherapie naoorlogse generatie*

Het Nationaal Archief stelt voor om de waardering van deze handeling zodanig te wijzigen dat de onderzoeksopdracht en het eindproduct worden bewaard, en de overige neerslag voor vernietiging wordt aangemerkt. Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Handeling 107 *Het verlenen, wijzigen en intrekken van subsidie in de van activiteiten voor oorlogsgetroffenen aan de begeleidende instellingen op grond van de onderscheiden wetten voor oorlogsgetroffenen uit te voeren taken en de immateriële dienstverlening*

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met B5 te waarderen vanwege de mogelijkheid die de neerslag van deze handeling biedt om de prioriteiten in de uitvoering van het beleid op basis van de subsidieverstrekingen te reconstrueren. Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Handeling 108 *Het geven van voorschriften aan instellingen die subsidie verlangen ten aanzien van de inrichting van de aanvraag en de begroting, de inrichting van de jaarrekening, de financiële verantwoording en het verslag van de activiteiten en de inrichting van de administratie*

Aangezien het hier de voorwaarden betreft die worden gesteld aan het verlenen van subsidies voor dienstverlening aan oorlogsgetroffenen, stelt het Nationaal Archief voor deze handeling met B5 te waarderen. De overige deelnemers aan het overleg kunnen zich in dit voorstel vinden.

Handelingen 123 *Het beoordelen van tussentijdse en eindrapportages van het onderzoeksproject* en **125** *Het beoordelen van tussentijdse en eindrapportages van het onderzoek naar de problematiek van de Indische na-oorlogse generatie in Nederland*

Op voorstel van het Nationaal Archief worden de waarderingen van deze handelingen aangepast tot: "B5 voor tussentijdse rapportages en eindrapport; V, 10 jaar voor overige neerslag". Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Handelingen 124 *Het adviseren van de Minister onder wie Welzijn ressorteert, over te nemen beslissingen ten aanzien van eventuele verzoeken van de Rijksuniversiteit Utrecht die tot overschrijdingen van de gestelde termijn of de begroting en eventuele inhoudelijke afwijkingen van het onderzoeksvoorstel zouden kunnen leiden,* **126** *Het adviseren van de Minister onder wie Welzijn ressorteert over te nemen beslissingen ten aanzien van eventuele verzoeken van het Instituut voor Psychotrauma die tot overschrijdingen van de gestelde termijn of de begroting en eventuele inhoudelijke afwijkingen van het onderzoeksvoorstel zouden kunnen leiden en* **128** *Het bewaken van de uitvoering van de onderzoeken conform de taakopdracht en het adviseren aan de Minister onder wie Welzijn ressorteert over te nemen beslissingen ten aanzien van eventuele inhoudelijke bijstellingen van de taakopdracht*

Deze advieshandelingen van verschillende begeleidingscommissies zijn niet van dusdanige aard dat er een invloed op de totstandkoming van de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid vanuit gaat. Vandaar dat de vertegenwoordiger van het Nationaal Archief van mening is dat deze handelingen met V gewaardeerd kunnen worden. Het ministerie van VWS sluit zich hierbij aan. De handelingen worden gewaardeerd met "V, 10 jaar".

Handeling 130 *Het begeleiden van de implementatie van de bevindingen en aanbevelingen van het interim-rapport van de Begeleidingscommissie uitvoering Wet uitkeringen vervolgingslachtoffers 1940-1945*

Het Nationaal Archief merkt op dat dit feitelijk geen handeling is. Wanneer een rapport wordt overgenomen, dan krijgt de implementatie vorm in het (uitvoeren van) beleid, en maakt het begeleiden onderdeel uit van de handeling het voorbereiden van beleid.

De formulering van de handeling zal worden aangepast tot: *Het adviseren van de minister onder wie Welzijn ressorteert inzake de implementatie van de bevindingen en aanbevelingen van het ad interimrapport van de Begeleidingscommissie uitvoering Wet uitkeringen vervolgingslachtoffers 1940-1945.*

Verder vraagt de vertegenwoordiger van het Nationaal Archief zich af of de Begeleidingscommissie UWuv haar eigen interimrapport begeleidt. Het ministerie van VWS geeft aan dat dit inderdaad het geval is.

Tot slot constateert het Nationaal Archief dat een handeling voor de totstandkoming van het interim-rapport Begeleidingscommissie UWuv ontbreekt. Daarom wordt een nieuwe handeling opgenomen onder nummer 129 met als formulering *Het opstellen van het ad interimrapport inzake de uitvoering van de Wet uitkeringen vervolgingslachtoffers 1940-1945,* en als waardering B1.

Handeling 140 *Het afgeven van verzets- en waardigheidsverklaringen*

De Commissie Indische Verzet gaf een positieve/negatieve verklaring ("verzetsverklaring") met een beoordeling omtrent aard, omvang en duur van het verzet af, op basis van een door de Stichting Pelita

opgesteld verzetsverificatieonderzoeksrapport. De "verzetsverklaring" van de CIV werd samen met het verzetsverificatieonderzoeksrapport naar de Raadskamer van de Buitengewone Pensioenraad en vanaf 1990 van de Pensioen- en Uitkeringsraad gestuurd. Deze Raadskamer besliste over de aanspraak op een buitengewoon pensioen indisch verzet. De neerslag van handeling 140 (de "verzetsverklaring") werd bewerkt door de Buitengewone Pensioenraad en vanaf 1990 door de PUR. Voor de PUR en zijn rechtsvoorgangers is inmiddels een eigen selectielijst vastgesteld, waarin de verzetsverklaringen voor blijvende bewaring zijn aangemerkt. De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief is daarom van mening dat handeling 140 in het BSD *Oorlogsgetroffenen* met V kan worden gewaardeerd. De overige deelnemers aan het overleg gaan akkoord. De waardering van de handeling wordt gewijzigd naar "V, 10 jaar".

Handeling 152 *Het verrichten van onderzoek naar de wetten en de regelingen die in het leven zijn geroepen voor deelnemers aan het verzet, voor vervolgd en voor slachtoffers van meer algemene oorzaken tijdens de Tweede Wereldoorlog*

Op verzoek van het Nationaal Archief is de waardering van deze handeling aangepast tot "B 1 voor het eindproduct; V, 10 jaar voor overige neerslag".

Handeling 157 *Het opzetten van een hulpverleningsnetwerk voor in Nederland woonachtige personen, die ten gevolge van oorlogshandeling, marteling of gijzeling ernstig psychotraumatisch gelaedeerd zijn geraakt*
Aangezien de neerslag van deze handeling terugkomt onder handeling 160, en aldaar wordt bewaard, stelt het Nationaal Archief voor om handeling 157 met "V, 10 jaar" te waarderen. Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Handeling 159 *Het doen van voorstellen aan de minister onder wie Welzijn ressorteert dan wel de Minister van Defensie tot het laten verrichten van wetenschappelijk onderzoek*

De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief is van mening dat de neerslag van deze handeling niet behoort tot de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid op het beleidsterrein oorlogsgetroffenen, en pleit derhalve voor een V-waardering. De overige deelnemers gaan akkoord; handeling 159 zal worden gewaardeerd met "V, 10 jaar".

Handeling 162 *Het opstellen van een werkprogramma, met tijdschema*

Het Nationaal Archief stelt voor deze handeling met V te waarderen, aangezien het hier geen hoofdlijn van het handelen van de overheid betreft. Het driehoeksoverleg gaat akkoord; de waardering wordt gewijzigd tot "V, 10 jaar".

Handeling 163 *Het instellen van werkgroepen voor de uitvoering van onderdelen van het werkprogramma*

De rapporten van de werkgroepen maken deel uit van de neerslag van handeling 161 en worden op basis van de B-waardering voor die handeling bewaard. Handeling 163 kan volgens de vertegenwoordiger van het Nationaal Archief daarom met een V worden gewaardeerd. De waardering wordt gewijzigd tot "V, 10 jaar".

Handeling 165 *Het doen van voorstellen tot het verrichten van wetenschappelijk onderzoek*

De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief vraagt zich af wat er precies gebeurt bij deze handeling, en of opdrachten tot het doen van onderzoek ook daadwerkelijk door de Projectgroep Behandeling Oorlogs- en Geweldsgetroffenen worden verleend. Hij vraagt zich bovendien af wie de onderzoeken uitvoert, aangezien de formulering van de handeling impliceert dat de PBOG dat niet zelf doet.

Het ministerie van VWS deelt mee dat de formele instelling van Projectgroep Behandeling Oorlogs- en Geweldsgetroffenen tevens de opdracht voor het doen van onderzoek is. Verder is er geen informatie te vinden.

Besloten wordt om de handeling met "V, 10 jaar" te waarderen.

Handeling 166 *Het halfjaarlijks uitbrengen van een verslag van de werkzaamheden aan de Staatssecretaris waaronder Welzijn ressorteert alsmede het uitbrengen van een ad interim-advies voor 1 juni 1985 resp. 1 juni 1986*

Op voorstel van het Nationaal Archief wordt de waardering van deze handeling aangepast tot "B1 voor verslag en ad interim-advies; V, 10 jaar voor rest".

Handeling 168 *Het adviseren van de minister onder wie Welzijn ressorteert en de minister onder wie Volksgezondheid ressorteert inzake het bevorderen van het goed functioneren en het onderling aansluiten op elkaar van voorzieningen voor verzetsdeelnemers e.a.*

Het Nationaal Archief stelt voor om de waardering van deze handeling zodanig te wijzigen dat de onderzoeksopdracht en het eindproduct worden bewaard, en de overige neerslag voor vernietiging wordt aangemerkt. Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Handeling 185 *Het op aanvraag toekennen van een uitkering ten bedrage van f2000 per jaar en van een herdenkingspenning aan een rechthebbende ingevolge het BRu en de WRu*

In de opmerking is opgenomen dat de Stichting Administratie Indische Pensioenen (SAIP) namens de Minister van BZK beslist op de aanvraag. De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief stelt voor om in het verlengde van deze mededeling een handeling aan de selectielijst van de Minister van BZK toe te voegen, die luidt *Het mandateren van de bevoegdheid om te beslissen op verzoeken om een uitkering op grond van het Besluit/de Wet Rietkerk-uitkering, aan de Stichting Administratie Indische Pensioenen*. Het driehoeksoverleg gaat akkoord; de nieuwe handeling krijgt nummer 186, met als waardering B6.

Handeling 206 *Het verstrekken van inlichtingen aan particulieren, bedrijven en organisaties met betrekking tot het naoorlogs rechtsherstel*

In het concept-BSD is deze handeling opgenomen voor zowel de minister van Financiën als die van Buitenlandse Zaken. De waardering is echter niet gelijk: voor Financiën is handeling 206 gewaardeerd met "V, 10 jaar", terwijl voor de minister van Buitenlandse Zaken de neerslag voor blijvende bewaring wordt voorgedragen.

De vertegenwoordiger van het Nationaal Archief vraagt zich af hoe tot deze ongelijke waardering is gekomen. Hij is van mening dat handeling 206 voor beide actoren eenzelfde waardering zou moeten hebben. Hij kan zich op grond van de formulering van de handeling voorstellen dat de neerslag voor blijvende bewaring in aanmerking komt. De vraag is echter wat er precies onder handeling 206 wordt begrepen. Gaat het om algemene informatieverstrekking of betreft het specifieke inlichtingen naar aanleiding van een vraag van een persoon of organisatie? Verschilt het type informatie op het ministerie van Financiën met dat op Buitenlandse Zaken?

Naar aanleiding hiervan is door de vertegenwoordiger van het ministerie van Financiën de neerslag van 206 nader onderzocht. In de gegevens is een aantal typen dossiers te onderscheiden: brieven waarin particulieren inlichtingen vragen over de eigen rechten/situatie/geschiedenis (of er nog rechten zijn); verzoeken van instanties om inlichtingen, meestal met het verzoek onderzoek te verrichten naar omstandigheden en rechten van derden; verzoeken van instanties, bedrijven en particulieren i.v.m. publicaties. Verder geeft Financiën aan dat deze stukken een schat aan informatie opleveren in het kader van aan de Tweede Wereldoorlog gerelateerde vragen, temeer omdat nadere bronnen (archieven van de voormalige "roofinstanties") vaak niet meer voorhanden zijn.

Het driehoeksoverleg besluit om handeling 206 voor de minister van Financiën eveneens met B 6 te waarderen. Allen gaan akkoord.

Handeling 211 *Het geven van aanwijzingen aan inspecteurs belast met de controle op verrekenbare inkomsten, genoten door gepensioneerden in de zin der WBP 1940-1945 en der WBPZ*

De vertegenwoordigers van het ministerie van Financiën stelt voor om aan de waardering toe te voegen "na vervallen van de aanwijzing". Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Handeling 212 *Het verstrekken van gegevens omtrent te verrekenen inkomsten van buiten het Rijk in Europa woonachtige gepensioneerden in de zin der WBP 1940-1945 en der WBPZ*

In verband met een mogelijke navordering willen de vertegenwoordigers van het ministerie van Financiën de waardering van deze handeling verlengen tot "V, 12 jaar". Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Handeling 223 *Het afwikkelen van de recuperatie van goederen, vermogenswaarden en voorwerpen van culturele waarde*

Aanvankelijk was deze handeling alleen in de selectielijst van de Minister van Financiën opgenomen. De vertegenwoordigers van de ministeries van BZK en Justitie laten weten dat er tijdens de bewerking van archiefbescheiden op het beleidsterrein Kunsten is gebleken dat er op hun ministeries ook nog materiaal berust met betrekking tot geroofde kunst. Besloten wordt om handeling 223 toe te voegen aan de selectielijsten van de Ministers van BZK en van Justitie, in beide gevallen met als waardering B 6, conform de waardering voor de Minister van Financiën. Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Handeling 278 *Het uitbrengen van advies aan overheden, hulpverleningsorganisaties, andere organisaties en individuele hulpverleners met betrekking tot dienstverlening aan oorlogsgetroffenen en de uitvoering van de wetten ten aanzien van oorlogsgetroffenen, na raadpleging van de natuurlijke of rechtspersoon op wie het advies betrekking heeft*

Het Nationaal Archief stelt dat op basis van de beschrijving in het actorenoverzicht geconcludeerd kan worden dat de werkzaamheden/activiteiten van de Stichting ICODO alle betrekking hebben op voorlichting, informatieverstrekking, bemiddeling en organisatie van cursussen. Dat rechtvaardigt niet de B1 waardering die aan de handeling is toegekend. Besloten wordt de waardering aan te passen, zodat telkens 1 exemplaar van het eindproduct wordt bewaard, en de overige neerslag wordt vernietigd. Het driehoeksoverleg gaat akkoord.

Over de waardering van de overige handelingen waren alle betrokken partijen het eens.

Het verslag is in augustus/september 2006 ter goedkeuring voorgelegd aan de deelnemers aan het driehoeksoverleg. Allen hebben zich akkoord verklaard met het voorgelegde verslag.

Bijlage

Historisch-maatschappelijke analyse Oorlogsgetroffenen

Beleidsterrein:

Oorlogsgetroffenen, 1945-

Deskundige:

Mw. dr. E. Touwen-Bouwsma, adjunct-directeur en Hoofd Afdeling Informatie en Documentatie van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie

Werkwijze:

Aan mevrouw Touwen is de afbakening van het beleidsterrein uit het *Basisselectie Document Instrument voor de selectie –ter vernietiging dan wel blijvende bewaring- van de administratieve neerslag op het terrein van de Oorlogsgetroffenen in de periode 1945-* (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2004), dat is gebaseerd op het Rapport Institutioneel Onderzoek *Oorlog duurt een leven lang. Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake de oorlogsgetroffenen 1945-1990* (Den Haag 1992) PIVOT rapport nr. 3, alsmede het vragenformulier HMA toegestuurd.

Datum:

Mevrouw Touwen heeft haar analyse geretourneerd op 31 december 2004.

Historisch-maatschappelijke analyse (HMA)

Inleiding

In het begeleidend schrijven bij het verzoek een historisch - maatschappelijke analyse uit te voeren op het beleidsterrein van Oorlogsgetroffenen wordt gevraagd dit voor de periode na 1945 te doen. Dat is mijns inziens voor een groot deel al gebeurd. In het door Agaath Fris uitgevoerde onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake oorlogsgetroffenen 1945-1990, getiteld *Oorlog duurt een leven lang*, wordt een uitstekend overzicht gegeven van alle besluitvorming die op dit terrein heeft plaats gevonden in de periode 1945-1990. Het jaartal 1945 spreekt voor zich, maar ook het jaartal 1990 is niet willekeurig gekozen. Op advies van de Commissie van Dijke, die in 1985 werd ingesteld voor de vereenvoudiging en coördinatie van de wetten voor oorlogsgetroffenen, kwam in 1990 de Pensioen- en Uitkeringsraad (PUR) tot stand waarin alle op dat moment bestaande uitvoeringsorganen opgingen.

Sinds 1990 is de PUR de enige organisatie die van overheidswege belast is met de toepassing en de uitvoering van de wetten voor Oorlogsgetroffenen: de Wet Buitengewoon Pensioen 1940-1945 (1947), de Wet Buitengewoon Pensioen Zeelieden oorlogsslachtoffers (1947), de Wet Buitengewoon Pensioen Indisch verzet (1986), de Wet Uitkeringen Vervolgingslachtoffers 1940-1945(1973) en de Wet Uitkeringen Burgeroorlogslachtoffers 1940-1945 (1984). Bij de uitvoering van bovengenoemde wetten zijn ook (belangen) organisaties betrokken die daartoe door de overheid zijn aangewezen zoals Stichting 1940-1945, Stichting Pelita, Stichting Joods Maatschappelijk werk en de Stichting Burgeroorlogsgetroffenen. Laatstgenoemde stichting is per 1 januari 2002 gefuseerd met de Stichting 1940-1945. Deze Stichtingen nemen direct contact op met de aanvragers en verzorgen het merendeel van de sociale rapportages

Als start datum voor deze korte historisch- maatschappelijke analyse wordt in deze notitie het jaar 1990 aangehouden. Bij het optreden van de overheid op het terrein van de Oorlogsgetroffenen in de periode 1990-2005 kunnen mijns inziens twee ontwikkelingen van elkaar onderscheiden worden. De eerste ontwikkeling betreft het meer bekendheid geven aan de bestaande wetgeving en het verruimen en beperken van het beleid ten aanzien van groepen oorlogsgetroffenen. Verruiming geldt vooral voor het onderbrengen van bepaalde groepen oorlogsgetroffenen onder de WUBO. De mogelijkheid voor de tweede generatie om als vervolgd aangemerkt te worden in de zin van de WUV werd daarentegen aanzienlijk beperkt. Gezien de verwachte terugloop van aanvragen werden in de onderhavige periode op het gebied van de uitvoering ook nieuwe samenwerkingsverbanden gerealiseerd. Een tweede

ontwikkeling betreft het instellen van overheidswege van verschillende commissies eind jaren negentig voor het doen van onderzoek naar de Tegoeden Tweede Wereldoorlog. Van beide ontwikkelingen zal in deze notitie een korte schets gegeven worden

Ontwikkelingen op het gebied van de wetten voor Oorlogsgetroffenen

Na 1990 kan gesproken worden van een groeiend aantal personen dat een beroep op een van de wetten (WBP, WUV, WUBO en WIV) voor Oorlogsgetroffenen doet. Dit heeft enerzijds te maken met het gegeven dat velen die als jongvolwassene de oorlog hebben meegemaakt de pensioengerechtigde leeftijd bereikten en toen pas geconfronteerd werden met hun oorlogsverleden. Anderzijds nam het aantal aanvragen ook toe omdat de voorlichting via de PUR verbeterde en de overheid wetenschappelijk onderzoek naar bepaalde groepen oorlogsgetroffenen, waar weinig over bekend was, liet uitvoeren.¹ Een belangrijke rol bij het informeren van de oorlogsgetroffenen over de bestaande wetten heeft naast de PUR ook de in 1980 opgerichte Stichting ICODO (Informatie- en Coördinatieorgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen) gespeeld door het verzorgen van publicaties, het uitgeven van het tijdschrift *ICODO INFO* (1983) en de juridische uitgave *Oorlogsgetroffenen en Recht* (vanaf 1991).

Het beleid ten aanzien van de WUBO werd in de onderhavige periode verruimd. Steeds meer groepen oorlogsgetroffenen werden na juridische aanpassingen van de wet onder de WUBO gebracht. Genoemd kunnen worden de verruiming voor Nederlandse ex-dwangarbeiders die door de Duitse bezetter gedwongen werden om in Duitsland te gaan werken en voor Nederlanders die in Indië de bersiap- en revolutietijd hebben meegemaakt. Eerder was dat vooral problematisch voor de laatst genoemde groep omdat weinig bekend was over hun lotgevallen na de capitulatie van Japan in augustus 1945. Pas in het begin van de jaren negentig werd systematisch onderzoek gedaan naar de Republikeinse kampen waar veel Nederlanders in Indië in geïnterneerd werden door de Indonesiërs in de periode 1945 - 1947.² De WUV werd daarentegen na jarenlange discussies in 1994 gesloten voor de tweede generatie, dat wil zeggen dat aanvragers die tot de tweede generatie behoorden niet langer als vervolgd werden aangemerkt en alleen aanspraak konden maken op immateriële hulpverlening.

Van de hausse van aanvragen in de jaren negentig hebben ook de (belangen) organisaties die betrokken zijn bij de uitvoering van de wetten voor oorlogsgetroffenen de gevolgen ondervonden. Uitbreiding van personeel, vooral rapporteurs voor het opstellen van sociale rapportages en maatschappelijk werkers, bleek noodzakelijk. Deze organisaties, Stichting 1940-1945, Stichting Pelita, Stichting Joods Maatschappelijk werk en de Stichting Burgeroorlogsgetroffenen zien zich sinds het drastisch teruglopen van de aanvragen (vanaf 2000) gedwongen hun werkzaamheden steeds verder af te bouwen en de taken die ze nog hebben op dit gebied over te dragen aan andere instanties. Zo fuseerde de Stichting Burgeroorlogsgetroffenen per 1 januari 2002 met de Stichting 1940-1945 en startte de PUR in de loop van 2003 besprekingen met de Sociale Verzekeringsbank (SVB) om na te gaan of en onder welke voorwaarden te zijner tijd de taken van de PUR aan de SVB kunnen worden uitbesteed. Op 3 januari 2005 is de Stichting Cogis, een samenwerkingsverband van Stichting Centrum '45, Stichting Sinai Centrum en ICODO, van start gegaan als nieuw landelijk kenniscentrum voor vervolging, oorlog en geweld. In dit centrum worden de functies deskundigheidsbevordering, onderzoek en voorlichting op het terrein van de hulpverlening aan slachtoffers van oorlog en geweld samengebracht.³

Een van de problemen waarmee de PUR en de Stichtingen nu acuut geconfronteerd worden bij het afbouwen van hun taken is dat er geen duidelijk plan is wat er met hun archieven moet gebeuren als zij die niet langer zelf meer kunnen beheren. De PUR en de Stichtingen beheren met elkaar enkele kilometers persoonsdossiers van oorlogsgetroffenen die in de afgelopen 57 jaar een beroep op een van de wetten hebben gedaan. Afgezien van de eigen (particuliere) stichtingsarchieven, is ook niet duidelijk welke archieven en persoonsdossiers bewaard moeten worden met het oog op toekomstig

¹ Eland, J., Kleber, R.J., Velden van, P.G. *De Indische na-oorlogse generatie: een psychologisch onderzoek naar de gezinsachtergronden en gezondheid*, Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, uitgevoerd door het Instituut voor Psychotrauma (Houten/Bohn Stafleu Van Loghum) 1994. Kleber, R.J., Mooren, G.T.M., *Gezondheid en herinneringen aan de oorlogsjaren van Indische jeugdige oorlogsgetroffenen: een empirisch onderzoek*. Onderzoek uitgevoerd door de Vakgroep Klinische Psychologie en Gezondheidspsychologie van de Universiteit Utrecht, in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Utrecht/Faculteit Sociale Wetenschappen UU) 1996.

² Een eerste overzicht van deze kampen werd samengesteld door Stuldreher, C.J.F. *De extremistenkampen van de Republiek Indonesië in De Gids* 151 (1988). P. 825 – 830.

³ Voortgangsrapportage beleid voor oorlogsgetroffenen van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, mevr. C. Ross-van Dorp (2004)

maatschappelijk en wetenschappelijk onderzoek. Met andere woorden welke archiefbescheiden behoeven niet geconserveerd te worden, omdat deze ook elders worden beheerd en bewaard ⁴ en welke zijn uniek en dienen wel behouden en bewaard te worden.

Het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) heeft in oktober 2003 reeds het initiatief genomen om dit probleem op de agenda van de Ministeries van VWS en OC&W te krijgen door een voorstel in te dienen om een commissie in te stellen die zich bezighoudt met de archieven die ontstaan zijn door uitvoering van de verschillende wetten voor Oorlogsgetroffenen.⁵ Een eerste stap om de instelling van een dergelijke commissie voor te bereiden is onlangs gezet. In de Stuurgroep Conservering i.o., in september 2004 ingesteld door de directeur van de Eenheid Oorlogsgetroffenen en Herinnering WOII van het Ministerie van VWS, wordt door het NIOD in samenwerking met het Nationaal Archief (NA) een projectvoorstel voorbereid om tot een eerste inventarisatie te komen van dubbele persoonsdossiers in de archieven die ontstaan zijn door de uitvoering van de wetten inzake oorlogsgetroffenen (WBP, WBPZ, WUV, WUBO en WIV).

Ontwikkelen op het gebied van de Tegoeden Tweede Wereldoorlog

Na de vondst van een gedeelte van het Liro-archief in 1997 heeft de minister van Financiën de Commissie onderzoek Liro-archieven verzocht om niet alleen de Liro-archieven te onderzoeken, maar ook een overzicht samen te stellen van andere archieven die van belang zijn geweest voor het afhandelen van de joodse claims. Deze Commissie Kordes, genoemd naar haar voorzitter, heeft dit onderzoek laten uitvoeren met als resultaat de publicatie *Onderzoeksgids archieven Joodse oorlogsgetroffenen. Overzicht van archieven met gegevens over roof, recuperatie, rechtsherstel en schadevergoeding van vermogens van Joden in Nederland in de periode 1940 – 1987*. De auteurs van deze gids zijn J.M.L. Bockxmeer (NIOD), P.C.A. Lamboog (ministerie van Financiën) en H.A.J. van Schie (Nationaal Archief).

Na deze commissie werden van overheidswege nog een groot aantal andere commissies ingesteld ter afwikkeling van de Tegoeden Tweede Wereldoorlog. Genoemd kunnen worden: de Commissies Ekkart, Van Kemenade, Scholten en Van Galen. Al deze commissies hebben hun werkzaamheden reeds beëindigd. De archieven die door de werkzaamheden van deze commissies gevormd zijn, bevinden zich op verschillende locaties. Het is niet bekend wat de stand van zaken is wat betreft de toegankelijkheid en de conservering van deze archieven. Dat zelfde geldt ook voor de particuliere organisaties die een rol hebben gespeeld bij het onderzoek naar de Tegoeden Tweede Wereldoorlog zoals de Stichting Individuele Maror-gelden, de Stichting Collectieve Maror-gelden, de Stichting Individuele Verzekeringsaanpakken, de Stichting Individuele Bankaanpakken, de Stichting Individuele Effectenaanpakken, Stichting Het Gebaar en de Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma. Een eerste bijeenkomst om over beheer en behoud van de particuliere archieven, die ontstaan zijn door onderzoek naar de Joodse tegoeden, te praten werd georganiseerd door de Stichting Individuele Effectenaanpakken en de Stichting Individuele Bank afspraken op 22 oktober 2003 in het gebouw van de Liberaal Joodse Gemeente in Amsterdam. Het betrof een eerste verkenning die voor zover ik weet niet tot verdere initiatieven heeft geleid. Het is van groot belang dat de werkzaamheden van de Stichtingen (en dat zelfde geldt ook voor de commissies) die geleid hebben tot het ontstaan van archieven inzake Tegoeden Tweede Wereldoorlog en de daarbij behorende wet- en regelgeving in kaart worden gebracht.

Concluderende opmerkingen

Bij het schetsen van de ontwikkelingen op het gebied van de oorlogsgetroffenen in de periode 1990 – 2005 is aangegeven welke groepen en organisaties van belang zijn geweest op dit beleidsterrein.

Duidelijk is verder dat de archieven die ontstaan zijn door de uitvoering van de verschillende oorlogswetten voor het merendeel in de categorie overheidsarchieven vallen. Dat geldt niet voor de eigenlijke Stichtingsarchieven die het eigendom van de Stichtingen zijn en als zodanig als particuliere archieven aangemerkt dienen te worden.

⁴ Persoonsdossiers die bij de Stichtingen worden bewaard zijn ook te vinden bij de Pensioen- en Uitkeringsraad (vanaf 1990), de Buitengewone Pensioenraad, de Commissie Indisch Verzet (beide ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds) of bij afdelingen van de Ministeries (voor 1990). Er is op grote schaal sprake van dubbele dossiers.

⁵ Zie bijgevoegd bijgesteld voorstel van december 2004. De betrokken Stichtingen en instanties zijn alle benaderd door het NIOD en beoordelen dit voorstel als positief.

De archieven ontstaan uit de werkzaamheden van de commissies ten behoeve van de Tegoeden Tweede Wereldoorlog zijn overheidsarchieven, terwijl de archieven van de hierbij betrokken Stichtingen als particuliere archieven aangemerkt dienen te worden.

Het is van groot belang dat zowel de overheids- als de particuliere archieven rond oorlogsgetroffenen en Tegoeden Tweede Wereldoorlog bewaard worden voor toekomstig maatschappelijk en wetenschappelijk onderzoek.

Om deelaspecten van het beleidsterrein verder in kaart te brengen zou de nog in te stellen commissie (zie bijgevoegd voorstel) als platform uitstekend dienst kunnen doen. Het ligt in de rede om alle deskundigen op dit terrein uit te nodigen zitting te nemen in deze commissie.

Verder is het van belang om onderzoek naar de instituties en de wet- en regelgeving rond de wetten voor oorlogsgetroffenen en de Tegoeden Tweede Wereldoorlog in de periode 1990 – 2005 te verrichten en dit vast te leggen in een rapport.

Amsterdam, 30 december 2004